

Svar till Eva Uddén Sonnegård

BERTIL HOLMLUND

Den arbetslöshetsstatistik som (i huvudsak) används i Sverige och andra länder baseras på föreställningen att arbetslöshet är ett distinkt tillstånd på arbetsmarknaden. Att sakna jobb är inte detsamma som att vara arbetslös; för att räknas som arbetslös krävs också att man genom att söka efter arbete visat att man står till arbetsmarknadens förfogande. Som jag diskuterade i min artikel i *Ekonomisk Debatt* (Holmlund 2005) finns det goda teoretiska och empiriska skäl för att betrakta arbetslösheten som ett distinkt tillstånd. Man kan ha synpunkter på de exakta definitionerna, men man bör ha klart för sig att arbetslöshetsstatistiken har vuxit fram genom internationella överenskommelser och att den möjliggör jämförelser över tid och mellan länder. Den bör inte överges till förmån för allsköns godtyckliga mått på "verklig" arbetslöshet som inkluderar diverse grupper utan arbete som inte söker efter arbete.

Som jag också diskuterade i min artikel finns andra mål för den ekonomiska politiken än låg arbetslöshet, t ex hög sysselsättning. Det mått som Eva Uddén Sonnegård (Uddén Sonnegård 2006) förespråkar – s k bred arbetslöshet (döpt till "verklig arbetslöshet" på moderaternas hemsida) – är ju väsentligen spegelbilden av sysselsättningsgraden.¹ Jag har inga som helst invändningar mot att betona vikten av hög sysselsättning men fördenskull behöver man inte beteckna alla som inte arbetar eller studerar som arbetslösa.

Det finns heller inget att invända mot att man använder flera olika mått för att beskriva läget på arbetsmarknaden. De s k latent arbetsökande befinner sig "på gränsen" till arbetslöshet och ger kompletterade information om storleken på det outnyttjade arbetskraftsutbudet. Andra dimensioner på det outnyttjade utbudet skulle också kunna uppmärksammas, t ex den grupp som brukar kallas deltidsarbetslösa. En summering av antalet i dessa olika grupper för att få mått på "bred" arbetslöshet kan kanske ibland vara poängfull. Men det är fullständigt meningslöst att kalla resultatet för "verklig" arbetslöshet.

Eva Uddén Sonnegård noterar att arbetslöshetens storlek beror på institutionella förhållanden. Det är sant men på vilket sätt är detta ett problem? Vi vet från forskningen om arbetslöshet att institutionella faktorer, t ex beträffande arbetslöshetsersättning eller lönebildning, påverkar arbetslöshet och sysselsättning. Mycket av den ekonomisk-politiska debatten handlar om vilka institutionella reformer som är bäst ägnade att minska arbetslösheten och öka sysselsättningen. Det breda mått som moderaterna lanserat är inte opåverkligt av institutionella faktorer (i så fall skulle partiets reformförslag vara meningslösa).

Kanske är argumentet att sökbaserade arbetslöshetsmått är särskilt känsliga för institutionella förändringar som påverkar arbetskraftens storlek. Exemplet med förtidspensionering kan verka slående men är missvisande. Om förtidspensionering av långtidsarbetslösa personer leder till att de slutar att söka efter arbete så minskar arbetslösheten på kort sikt. Samtidigt minskar det effektiva utbudet av arbetskraft, vilket på sikt också minskar sysselsättningen. Med rimliga

REPLIK

Bertil Holmlund är professor i nationalekonomi vid Uppsala universitet. Han var ordförande för Ekonomiska Rådet under åren 2002–2005 och ordförande för EALE (European Association of Labour Economists) under samma period.
bertil.holmlund@nek.uu.se

¹ Det innebär också att Sverige i ett internationellt perspektiv skulle framstå som ett land med förhållandevis låg "verklig" arbetslöshet eftersom vi har hög sysselsättningsgrad.

antaganden kommer arbetslösheten som andel av arbetskraften inte alls att påverkas på lång sikt.

Det är givetvis önskvärt att använda arbetslöshetsmått som inte lätt kan manipuleras genom "kosmetiska" åtgärder. ILO-definitionen, som tar fasta på sökbetaende, uppfyller rimliga krav i det avseendet. Den svenska definitionen är däremot mer problematisk, eftersom den innebär incitament för att minska arbetslösheten genom att klassificera arbetslösa som studerande.

Det kan vara frestande för politiker att försöka uppnå kortsiktiga minskningar av arbetslösheten genom att minska utbudet av arbetskraft. Jag

tycker inte att man bör kasta etablerade arbetslöshetsbegrepp överbord för att motverka denna tendens. Vad som krävs är opinionsbildning som framhäver att minskat utbud av arbetskraft på sikt leder till lägre sysselsättning, även om effekten på kort sikt kan avläsas som minskad arbetslöshet.

REFERENSER

Holmlund, B (2005), "Hur hög är egentligen arbetslösheten i Sverige?", *Ekonomisk Debatt*, årg 33, nr 6, s 6-20.

Uddén Sonnegård, E (2006), "Mått som speglar utanförskapet på arbetsmarknaden behövs i debatten", *Ekonomisk Debatt*, årg 34, nr 1, s 55-58.